

AAMUPUURON YHTEISÖLLISYYTTÄ JA MERKITYSTÄ ETSIMÄSSÄ
Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön aamupuuro
osallistujien kokemana

Erika Puro

Opinnäytetyö, syksy 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Diak Itä, Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi AMK +

diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Puro, Erika. 2012. Aamupuuron yhteisöllisyyttä ja merkitystä etsimässä. Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön aamupuuro osallistujien kokemana. Pieksämäki, syksy 2012, 42 s., 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön tarjoaman aamupuuron yhteisöllisyyttä ja merkitystä osallistujien näkökulmasta. Tutkimusongelmia olivat 1) Millaisia yhteisöllisiä piirteitä aamupuuroon liitetään? ja 2) Millaisia merkityksiä aamupuurolle annetaan?

Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelun avulla viideltä aamupuurolla käyvältä henkilöltä. Haastattelurunko koostui taustatietojen lisäksi kolmesta aamupuuroa käsittelevästä teemasta (aamupuurolle osallistuminen, aamupuurolle annettavat merkitykset ja aamupuurolla oleminen). Aineiston analysoinnissa käytettiin fenomenologista aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimusaineistosta löydettiin viisi yhteisöllisyyttä kuvaavaa piirrettä 1) sitoutuminen, 2) luottamus, 3) tasavertainen kohtaaminen, 4) vastuunotto ja 5) yhteenkuuluvuus sekä kuusi aamupuurolle annettua merkitystä 1) fyysisen hyvinvoinnin edistäjä, 2) psyykkisen toimintakyvyn ylläpitäjä, 3) sosiaalisen kanssakäymisen lisääjä, 4) seurakuntayhteyden mahdollistaja, 5) arjen helpottaja ja 6) yhteiskunnallinen vaikuttaja. Löydetyt piirteet ja merkitykset toivat esiin aamupuuron moniulotteisen luonteen ja jäsensivät sitä yksilöllisenä, lähiyhteisöllisenä ja yhteiskunnallisena toimijana.

Tutkimus kiinnittää huomiota diakoniatyön mahdollisuuksiin yhteisöllisyyden lisääjänä ja kannustaa osallistavan työskentelyotteen vahvistamiseen seurakunnissa.

Asiasanat: yhteisöllisyys, merkitys, diakoniatyö, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Puro, Erika. 2012. Searching for the community and sense of breakfast. The breakfast serving in the parish of Konginkangas from the viewpoint of participants experiences. Pieksämäki, autumn 2012, 42 p., 2 appendices. Language:Finnish. Autumn 2012. Diaconia University of Applied Sciences. Diak East Pieksämäki. Degree Programme in Social Services. Option in Diaconal Social Services. Degree: Bachelor of Social Services + Deacon

The aim of the study was to examine the community and sense of breakfast in the parish of Konginkangas from the viewpoint of participants. The research questions were: 1) What kind of community features are associated with breakfast? and 2) What kind of senses are given to the breakfast?

The research data were collected by theme interviewing five persons. The interviews included background information of informants and three themes of breakfast (participating breakfast, senses of breakfast, being breakfast). The data were analyzed by using phenomenological databased content analysis.

The features describing the sense of community were found in the interviews 1) commitment, 2) confidence, 3) equal meeting, 4) accountability and 5) social cohesion. The breakfast itself was given six importances: 1) the contributor of physical well-being 2) the maintainer of psychical working order, 3) the adder of social interaction, 4) the enabler of parish communion, 5) the helper of everyday life and 6) the influence of societal life. The features and senses showed multidimensional characteristics of breakfast and pointed out its nature as individual, neighborhood and society actors.

The research draws attention to the possibilities of diaconal work increasing the sense of community and encourages the strengthen the inclusive approach to the diaconal work in the parish.

Keywords: community, sense, diaconal work, qualitative research

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Yhteisöllisyys	7
2.2 Seurakunnan ja diakoniatyön yhteisöllisyys	8
2.3 Ruoka diakoniatyön työvälineenä	9
2.4 Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön aamupuuro	10
2.5 Aamupuuro osallistujan näkökulmasta	11
3 TUTKIMUSONGELMAT	12
4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	13
4.1 Tutkimusote	13
4.2 Aineiston kerääminen ja tutkimukseen osallistujat	13
4.3 Aineiston analysoiminen	14
4.4 Tutkimuksen luotettavuus	16
4.5 Tutkimuksen eettisyys	17
5 TULOKSET	18
5.1 Aamupuuron yhteisölliset piirteet	18
5.1.1 Sitoutuminen	18
5.1.2 Luottamus	19
5.1.3 Tasavertainen kohtaaminen	19
5.1.4 Vastuun ottaminen	20
5.1.5 Yhteenkuuluvuus	21
5.2 Aamupuurolle annetut merkitykset	22
5.2.1 Fyysisen hyvinvoinnin edistäjä	22
5.2.2 Psykkisen toimintakyvyn ylläpitäjä	23
5.2.3 Sosiaalisen kanssakäymisen lisääjä	24
5.2.4 Seurakuntayhteyden mahdollistaja	24
5.2.5 Arjen helpottaja	25
5.2.6 Yhteiskunnallinen vaikuttaja	26
5.3 Yhteenvedo	27

6 POHDINTA	28
6.1 Tutkimusmenetelmän tarkastelua	28
6.2 Tutkimustulosten tarkastelua	29
6.3 Johtopäätöksiä	31
6.4 Tutkimustulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	33
LÄHTEET	35
LIITE 1 HAASTATTELURUNKO	41
LIITE 2 TUTKIMUSSOPIMUS	42

1 JOHDANTO

Nyky-yhteiskunta korostaa yksilöllisyyttä ja yksilön oikeuksia yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen kustannuksella. Oman edun tavoittelemisen, itsensä toteuttamisen ja individualistinen asenne jättävät usein yhteisvastuun, jakamisen ja yhteisen hyvän huomiotta. Näillä altruistisilla arvoilla olisi kuitenkin käyttöä mm. yksinäisyyden torjumisessa sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä ja hoidossa.

Onneksi yhteisvastuun mureneminen on herättänyt huolta yhteiskuntamme eri sektoreilla. Kaipuu yhteisöllisyyteen on näkynyt mm. erilaisten toimenpideohjelmien ja tavoite-lauselmien sisällöissä, ruohonjuuritason pilottihankkeissa (ks. mm. Kumpulainen 2004, 10–11; Jokela 2012) sekä muuttuneissa arjen toimintatavoissa. Yhdessä olemisen ja elämisen kysymyksissä on huomioitu myös yhä enemmän kirkon esittämiä näkemyksiä (Pärssinen 2011; Kansanen 2007).

Kirkko, yhteiskuntamme julkisyhteisöllinen toimija, on korostanut yhteenkuulumisen ja sosiaalisen kanssakäymisen tarvetta ihmisen perustavanlaatuisena ominaisuutena monissa yhteyksissä. Osallisuutta on pidetty kirkon tulevaisuutta koskevan mietinnön (Kirkkohallitus 2007) eräänä keskeisimpänä suuntaviivana. Osallisuuteen ja yhteiseen jakamiseen kannustaa myös kirkon viesti lähimmäisenrakkaudesta ja sen voimaannuttavasta vaikutuksesta. Viesti konkretisoituu teoiksi mm. seurakunnan diakoniatyössä ja sen eri toimintamuodoissa. (Pessi 2011, 3-5.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön tarjoaman aamupuuron yhteisöllisyyttä ja sille annettuja merkityksiä osallistujien näkökulmasta. Tutkimusongelmiksi asetetaan seuraavat kysymykset: 1) Millaisia yhteisöllisiä piirteitä aamupuuroon liitetään? ja 2) Millaisia merkityksiä aamupuurolle annetaan? Tutkimusaineisto kerätään teemahaastattelujen avulla viideltä aamupuurolla kävijältä ja se analysoidaan fenomenologisen, aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimus sai alkunsa keväällä 2012 seurakuntaharjoittelun yhteydessä annetusta toimeksiannosta.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyydelle on annettu julkisessa puheessa monia positiivisia merkityssisältöjä. Sitä pidetään voimavarana, yhteistä hyvää ja yksilön hyvinvointia edistävänä ilmiönä. Sen uskotaan lisäävän myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja osallisuutta (ks. Tantarimäki 2012, 51.) Tutkimuksissa yhteisöllisyyden on havaittu vaikuttavan positiivisesti mm. terveyteen (Lindfors 2007; Hyypä 2011). Toisaalta yhteisöllisyyden on koettu lisäävän myös yhdenmukaisuuden painetta (Lehtinen 2008).

Kiinnostus yhteisöllisyyttä kohtaan lisääntyi 90-luvun alussa tapahtuneiden muutosten myötä. Lama, hyvinvointiyhteiskunnan rapautuminen ja EU-integraatio lisäsivät kansalaisroolin merkitystä ja haastoivat etsimään erilaisia keinoja yhteiskunnallisten epäkoh- tien (mm. yksinäisyys, syrjäytyminen) ratkaisemiseksi (Lehtinen 2008). Muutokset he- rättivät myös uudenlaisen kaipuun sosiaalisen osallisuuden ja yhteistoiminnallisuuden kehittämiseen (ks. esim. Nyssölä 2006).

Käsitteenä yhteisöllisyys on koettu monitahoiseksi ja sen tarkkaa määrittelyä on pidetty ongelmallisena tehtävänä (Kilpeläinen 2012, 15). Yhteisöllisyyttä on tarkasteltu mm. sosiaalisen pääoman lähikäsitteenä (Nyssölä 2006; Lindfors 2007) tai sen yläkäsitteenä (Kumpulainen 2004, 9). Yhteisöllisyyttä on jäsenetty myös alueellisten sidosten (kylät, kaupunginosat), verkostoitumisen ja yhteisten intressien (etnisyys, uskonto, politiikka) näkökulmasta (Lehtinen 2008).

Yhteisöllisyyden yhteisenä nimittäjänä voidaan pitää yhteisöön kuulumisen, arvostuk- sen ja välittämisen (minä välitän ja minusta välitetään) tunteita. Yhteisöllisyyteen liite- tään yksimielisesti myös kokemuksellisuus ja kontekstisidonnaisuus. Terveyden ja hy- vinvoinnin laitoksen (i.a.) mukaan yhteisöllisyys rakentuu a) ihmisten yhteenkuulumi- sen tarpeen tunnustamisesta ja arvostamisesta, b) toisten kuulemisesta tulevan uuden voimavaran esiin nostamisesta, c) jokaisen arvokkaaksi kokemisesta, d) yhdessä teke- misestä, e) luottamuksesta, f) osallisuudesta ja yhteenkuuluvuudesta sekä g) vuorovai- kutuksesta.

2.2 Seurakunnan ja diakoniatyön yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys ja kollektiivinen elämäntapa ovat kuuluneet seurakunnan olemukseen alkukirkon perustamisesta saakka (Thitz 2006b, 94). Yhteisöllisyys on näkynyt ns. symbolisena arvoyhteisöllisyytenä: kristittyjen keskinäisenä yhteisen uskon yhteytenä, yhteisinä jumalanpalveluksina sekä yhdessä nautittuna ehtoollisateriana. Yhteisöllisyyttä on painottanut myös kristillisen kirkon julistama evankeliumi, joka kutsuu osalliseksi Jumalan valtakunnasta (Lehtinen 2008, 324).

Seurakunta toimii myös toiminnallisen yhteisöllisyyden (Lehtinen 2008) luoja ja sosiaalisen kanssakäymisen areenana erilaisten tilaisuuksien ja ryhmätoimintojen kautta. Se mahdollistaa yhdessä tekemisen ja yhdessä kokemisen sekä tarjoaa kohtaamisia ja vertaistuellisia tilanteita samansuuntaisia intressejä omaaville ihmisille. Seurakunta pitää yllä myös paikallisidentiteettiä ja auttaa hahmottamaan tiettyyn alueyhteisöön kuulumista. (Rättyä 2009; ks. myös Thitz 2006a.) Tämä korostuu varsinkin pienissä maaseutuyhteisöissä, joissa sijaitsee vähän muita yhteisöllistä liittymistä edistäviä paikallisia instituutioita (Thitz 2006b).

Seurakunnan yhteisöllisyys on joutunut kritiikin kohteeksi mm. jumalanpalveluselämän osalta. Vaikka seurakuntalaiset toivovat jumalanpalvelukselta seurakuntayhteyttä ja toisten seurakuntalaisten kohtaamista, heillä on vain vähän mahdollisuuksia osallistua sen suunnittelemiseen ja toteuttamiseen (Puustinen 2008; Leinonen & Niemelä 2012). Yhteisöllisyyttä on tarkasteltu myös seurakuntaan sitouttavana (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011a) ja osallistumista lisäävänä tekijänä (Mäkeläinen 2011).

Konkreettisimmin seurakunnan yhteisöllinen luonne tulee ilmi holistisessa, vuorovaikutuksellisessa ja yhteistoiminnallisessa diakoniatyössä. Diakoniatyö mahdollistaa läheisyyden ja elämän merkityksellisyyden kokemukset sekä yksilöllisissä kohtaamisissa että jaetuissa yhteisöissä. Se kutsuu yhteyteen, haastaa vastuunkantamiseen ja yhdessä jakamiseen. Diakonian yhteisöllisyyteen kuuluu oleellisesti myös hengellinen ulottuvuus. (Thitz 2006a, 107; Thitz 2006b, 10–11.)

Diakoniatyö voidaan määritellä kristilliseen rakkauteen perustuvaksi avun ja tuen antamiseksi lähimmäiselle. Sen avulla etsitään erityisesti niitä tuen- ja avuntarvitsijoita, joita

ei muulla tavalla auteta. Parhaimmillaan diakoniatyö merkitsee koko seurakunnan yhteistä työnäkyä - ei vain seurakunnan yksittäisten työntekijöiden tekemää työtä. Tällöin se laajenee jokaisen kristityn lähimmäisenrakkauteen perustuvaksi vastuulliseksi elämäntavaksi. (Veikkola, Thitzin 2006a,10 mukaan.)

2.3 Ruoka diakoniatyön työvälineenä

Ruoalla on ollut aina merkityksellinen asema eri uskonnoissa. Siihen on liittynyt mm. erilaisia historiallisia, sosiaalisia ja symbolisia merkityksiä (Kempfi 2011). Kristillisen kirkon perinteessä ruokaa on käytetty mm. yhteyden luoja ja vieraanvaraisuuden ja toisista huolehtimisen osoittimena. Nykyisin ateriyhteyttä konkretisoi parhaiten messun yhteydessä vietettävä ehtoollinen (Simola 2010).

Ruoasta on muodostunut taloustaantumien ja julkisen sosiaaliturvan heikkenemisen myötä myös diakoniatyön keskeinen tunnusmerkki. Ruoalla on diakoniatyön asiakkaan näkökulmasta tarkasteltuna fyysisen perustarpeen, nälän, poistamisen lisäksi usein vahva sosiaalinen tilaus: se voi olla monelle ainoa syy tulla ihmisten pariin ja olla osallisena jostakin. Kuten Myllärniemi (i.a.) toteaa: ” Meidän tehtävänämmä on kutsua pöytäseuraksemme erityisesti heitä, jotka ovat syrjäytyneitä ja heikompiosaisia omassa yhteiskunnassamme.” Ruokakassin hakeminen tai yhdessä ruokaileminen voi toimia myös vertaistuellisena tapahtumana, elämänlaadun parantajana, taloudellisen helpotuksen antajana ja yhteisöllisyyden lisääjänä. (Salonen 2012, 108, 112.)

Kirkon diakoniatyö jakoi vuonna 2011 EU-elintarvikkeita yhteensä yli 714 000 kg noin 125 000 asiakkaalle. Elintarvikeapua välitettiin ruokapaketteina sekä seurakuntien valmistamina aterioina kaikkiaan 203 seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä. Seurakunnat tai seurakuntayhtymät järjestivät edullisia tai ilmaisia ruokailuja yli 10 000 kertaa ja tarjoilivat niissä lähes 670 000 yksittäistä ateriaa (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012; Kirkkohallitus 2012, 96.) Tämän lisäksi diakoniatyö jakoi suoraa taloudellista apua 7,53 ME (Kirkkohallitus 2012, 96), josta suuri osa kanavoitui elintarvikkeiden hankkimisavustuksiksi.

Diakoniatyön ruoka-apua tai ruoan ympärille järjestäytyneitä toimintaa on tutkittu viime aikoina Diakonisen ammattikorkeakoulun opinnäytetöissä mm. työttömien ruokailuun osallistuneiden henkilöiden (Pikkarainen 2010), kahvilatoiminnan yhteisöllisyyden (Arola 2008) ja osto-osoituksella ruoka-apua / elintarvikeapua saaneiden henkilöiden ostotottumusten / kokemusten (Sandberg-Peppas 2011; Hyytiäinen & Malmivaara 2011) näkökulmasta. Aihetta on sivuttu myös eräissä muissa, diakoniatyötä laajemmin kartoittaneissa tutkimuksissa (mm. Juntunen, Grönlund & Hiilamo 2006).

2.4 Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön aamupuuro

Konginkangas on Äänekosken kaupunkiin kuuluva n. 1500 asukkaan kylä Keski-Suomessa. Siihen sisältyy varsinaisen taajaman lisäksi kuusi pienempää kyläaluetta. Konginkankaalla on pitkät historialliset perinteet ja sille on tyypillistä maaseutumainen elämänmuoto. Asukaspohja muodostuu pääasiassa keski-ikäisestä ja vanhusväestöstä. Suurin osa nuorista ja nuorista aikuisista on muuttanut alueelta pois koulutuksen tai työn vuoksi. Toisaalta alueelle on muuttanut tilalle uusia lapsiperheitä. (Konginkankaan kyläsuunnitelma 2009.) Konginkankaan kappeliseurakunta on kuulunut hallinnollisesti Äänekosken seurakuntaan vuoden 1993 kuntaliitoksesta saakka.

Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön tarjoama aamupuuro on kaikille avoin tapahtuma, ja se toteutetaan tiistaiamuisin klo 8-10 seurakuntakodilla. Aamupuuro perustuu matalan kynnyksen toimintaan - sen tavoitteena on koota yhteen eri-ikäisiä ja erilaisissa elämäntilanteessa olevia ihmisiä sekä mahdollistaa heidän sosiaalinen kanssakäymisensä ja vapaa yhdessäolonsa. Aamupuurolle osallistuu joka tiistai myös joku seurakunnan työntekijöistä. Kokoontuminen ei sisällä etukäteen suunniteltua ohjelmaosuutta. (Jaana Muurikainen, henkilökohtainen tiedonanto 17.1.2012; Keski-Suomalainen 2011; Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2011b.)

Puurotarjoilu käynnistyi Konginkankaalla lokakuussa 2010 seurakunnan diakoniatyöntekijän Jaana Muurikaisen toimesta. Ajatus yhteisestä aamupuurosta syntyi EU-ruokaavun jakamisen yhteydessä kahden lähiympäristöstä havaitun tarpeen yhdistämisen myötä: EU:n ruoka-avusta jäi ylimääräisiä puurohiutaleita ja lähiyhteisössä asui yksinäisiä, yhteisöllisyyttä kaipaavia ihmisiä. Puuro keitettiin ensimmäisen vuoden ajan EU-

ruoka-avun puurohiutaleista. Sittemmin seurakunta otti vastuulleen aamupuuron kustannukset. Aamupuuro sai alusta saakka myönteisen vastaanoton. Esimerkiksi vuoden 2011 aikana seurakuntakodilla kävi yli 1300 aamupuurovierasta. Puurotarjoilu levisi vuoden 2012 alusta myös muihin lähialueen seurakuntiin (Suolahti, Sumiainen ja Konnevesi). (Jaana Muurikainen, henkilökohtainen tiedonanto 17.1.2012.)

2.5 Aamupuuro osallistujan näkökulmasta

Aamupuurotoimintaa voidaan tarkastella yhteisesti havaittavien objektiivisten tunnuslukujen lisäksi yksittäisten osallistujien subjektiivisesta näkökulmasta. Aamupuuro näyttäytyy tällöin varsin erilaisena – linkittyväthän aamupuurosta saatavat kokemukset ja sille annettavat merkitykset kunkin kävijän aikaisempaan elämänhistoriaan: jokaisella on omat motiivinsa ja syynsä aamupuurolla käymiseen. Ulospäin samalta näyttävä aamupuuro voi siis merkitä eri ihmisille erilaisia asioita.

Aamupuurokokemukset ja sille annettavat merkitykset kehittyvät ja muuttavat myös jatkuvasti muotoaan kävijöiden mielissä. Uudet kokemukset muokkaavat aikaisempia merkityksiä ja antavat niille uusia sisältöjä. Tässä tutkimuksessa esiin tulevat merkityksisällöt ovat siten lajissaan ainutlaatuisia ja suhteessa sekä yksilöllisiin että situationaalisiin tekijöihin. (Juden-Tupakka 2007, 63–64.)

3 TUTKIMUSONGELMAT

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön tarjoaman aamupuuron yhteisöllisyyttä ja sille annettuja merkityksiä osallistujien näkökulmasta.

Tutkimusongelmiksi asetetaan seuraavat kysymykset:

- 1) Millaisia yhteisöllisiä piirteitä aamupuorolla ilmenee?
- 2) Millaisia merkityksiä aamupuorolle annetaan?

4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

4.1 Tutkimusote

Tutkimus toteutettiin laadullisella, tulkitsemista ja ymmärtämistä tavoittelevalla tutkimusotteella. Sen tutkimukselliseksi lähestymistavaksi valittiin fenomenografia. Fenomenografia perustuu tutkijan avoimuuteen: tutkimuskohdetta pyritään lähestymään ilman ennalta määrättyjä oletuksia, määritelmiä tai teoreettista viitekehystä (Jyväskylän yliopisto i.a.). Tiedon keskeiseksi lähteeksi ymmärretään yksittäisen ihmisen yksilölliset ja tilannekohtaiset kokemukset - kiinnostus ei kohdistu ihmisiin itseensä, vaan heidän erilaisiin tulkintoihinsa tutkittavasta ilmiöstä ja ilmiön luonteesta. Samaa ilmiötä koskevat käsitykset voivat siis vaihdella henkilöstä toiseen. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1996, 114–115; Juden-Tupakka 2007, 62–89.)

4.2 Aineiston kerääminen ja tutkimukseen osallistujat

Tutkimusaineisto kerättiin toukokuussa 2012 opintoihin kuuluvan, Konginkankaan kappeliseurakunnassa suoritettujen seurakuntaharjoittelun yhteydessä. Tutkimuksessa haastateltiin viittä aamupuurolla kävijää. Haastattelut toteutettiin pääosin aamupuuron yhteydessä seurakuntakodin takahuoneessa. Yksi haastattelu suoritettiin erillisenä ajankohtana seurakunnan kerhotiloissa. Haastateltavat saatiin tutkimukseen mukaan henkilökohtaisten pyyntöjen ja yhden aamupuurokokoontumisen (29.5.) yhteydessä esitetyn yleisen kutsun avulla. Henkilökohtaisista pyynnöistä kieltäytyi 2 henkilöä.

Aineiston keräämisessä käytettiin teemahaastattelua. Haastattelurunko koostui taustatietojen lisäksi kolmesta teemasta: 1) aamupuurolle osallistuminen, 2) aamupuuron merkitykset ja 3) aamupuurolla oleminen (ks. liite 1). Haastateltavilta pyydettiin kirjalliset suostumukset tutkimukseen osallistumisesta ennen haastattelujen suorittamista. Suostumuksessa (ns. tutkimussopimus) tuotiin esiin myös aineiston käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyviä seikkoja (ks. liite 2). Haastattelut tallennettiin nauhurille.

Haastatteluihin osallistui 5 aamupuurovierasta (ks. taulukko 1). Kaikki haastateltavat asuivat Konginkankaan alueella (3 taajamassa ja 2 sivukylillä) ja he olivat eläkeläisiä. Haastattelujen kesto vaihteli 10 – 38 min välillä (ks. taulukko 1). Haastattelut etenivät vapaasti: esimerkiksi teemojen etenemisjärjestys ja laajuus vaihtelivat eri haastatteluis-
sa.

Haastattelut litteroitiin sanatarkasti Word 2010-ohjelmalle ja tulostettiin paperille. Kahden haastattelun osalta litteroitavaksi aineistoksi kelpuutettiin vain tutkimusaihetta sivuava keskustelu (haastattelut sisälsivät paljon mm. omaa elämäntilannetta koskevaa ker-
rontaa). Litteroitua, tutkimusaiheeseen liittyvää tekstiä kertyi yhteensä 18 sivua (ks. taulukko 1).

TAULUKKO 1. Tutkimukseen osallistujat ja tutkimusaineisto

Osallistuja	Elämäntilanne	Haastattelun kokonaiskesto	Litteroitu aineisto
Emma	eläkeläinen	10 min 19 s	4 sivua
Työne	eläkeläinen	16 min 13 s	3* sivua
Otto	eläkeläinen	10 min 41 s	3 sivua
Sylvi	eläkeläinen	37 min 50 s	5* sivua
Maire	eläkeläinen	13 min 12 s	3 sivua

*haastattelusta litteroitiin vain tutkittavaa ilmiötä sivuavat puheenvuorot

4.3 Aineiston analysoiminen

Aineisto analysoitiin systemaattisesti aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Analysoiminen jakautui kolmeen eri vaiheeseen. Näitä olivat 1) *tekstin pelkistäminen*, 2) *tekstin tiivistäminen* ja 3) *uusien käsitteiden luominen (abstrahointi)* (Ruusvuori, Nikander & Hyväräinen 2010, 18–23; ks. myös Jeronen 2003, 71–73 ja Sume 2008, 71-74).

1) *Tekstin pelkistäminen*. Litteroitu teksti luettiin aluksi yhden kerran läpi. Toisella lukukerralla tekstistä etsittiin tutkimuskysymyksiin ja haastatteluteemoihin liittyviä puheenvuoroja sekä mahdollisia uusia, tekstissä usein toistuvia teemoja. Tekstiä jäsennet-

tiin ja eroteltiin värikynien avulla (esim. aamupuurolle annetut merkitykset alleviivattiin punaisella ja yhteisöllisyyttä käsittelevät aineistokatkelmät vihreällä). Litteroitujen tekstisivujen marginaaleihin kirjoitettiin myös muistiinpanoja. Alustavan jäsenyyksen jälkeen haastattelut koodattiin lauseittain (valittu analyysiyksikkö).

2) *Tekstin tiivistäminen ja ryhmittely.* Tekstin tiivistämis- ja ryhmittelyvaiheessa koodit käytiin läpi ja niistä etsittiin yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tämän jälkeen samansisältöiset koodit ryhmiteltiin omiksi alaluokikseen (66 kpl).

3) *Uusien nimikkeiden luominen (abstrahointi).* Kullekin alaluokalle muodostettiin sen keskeisintä sisältöä kuvaava nimike, yläluokka (11 kpl). Lopuksi yläluokat yhdistettiin laajemmiksi kokonaisuuksiksi, pääluokiksi (2 kpl). Pääluokat vastasivat esitettyjä tutkimusongelmia. Taulukko 2 havainnollistaa analyysiprosessin etenemistä.

TAULUKKO 2. Esimerkki* analyysiprosessin etenemisestä

alkuperäinen lause	alaluokka	yläluokka	pääluokka
”... ja monesti sitte, ku sitä itestään on, ni sitte sitä ku tuolla puurtaa jotakin, ni tulloo mietityä, että mitä se sano ja mitä se sano.”	ajattelun kohde	psykkisen toimintakyvyn ylläpitäjä	aamupuurolle annettu merkitys
”...ootan sitte sitä aina viikonlopun jälälkeen, että ku tulloo tiistai, ni sitte lähetään.”	odotuksen kohde		
”...ihmisen mielenterveys, se on niin vaikea lääkkeillä parantaa... , täällä se korjaantuu, ku täällä saa sitä mielenvirkeyttä.”	mielenterveyden korjaaja, mielenvirkeyden antaja		
”... ai niin, nythän on se tiistai-aamu, nythän mun pitää lähteä...”	viikon rytmittäjä		

*esimerkki sisältää vain osan psykkisen toimintakyvyn ylläpitämiseen liittyvistä merkityksistä

Tulokset-luvussa esitettävät, aineistosta poimitut suorat lainaukset erotetaan leipätekstistä kursivoidulla tekstifontilla. Lainauksen eteen tai/ja sen jälkeen merkitään kolme pistettä (...), mikäli aineistokatkelma on peräisin laajemmasta asiayhteydestä. Jos asiayhteys jää epäselväksi lainatussa katkelmassa, sitä selitetään sulkuihin sijoitetulla selitteellä (esimerkki selitteestä). Suluissa tuodaan esiin myös puheenvuorojen yhteydessä ilmenneitä haastateltavien spontaaneja reaktioita (esim. nauru). Suoriin lainauksiin ei merkitä haastateltavien tunnistetietoja (H1, H2, H3 jne.) anonymiteetin suojaamiseksi (sitaattien yhdistämismahdollisuus).

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä tekijöitä tarkastellaan tässä yhteydessä Lincolnin ja Cuban (1985) esittämän neljän kriteerin avulla. Näitä ovat vastaavuus, siirrettävyys, tutkimustilanteen arviointi ja vahvistettavuus.

Vastaavuus (aineiston analyysi / tulkinta vs. todellisuus). Tutkimuksesta saatavien tulosten ja tutkittavan ilmiön todellisuuden vastaavuutta pyrittiin varmistamaan tarkoituksenmukaisilla ja kattavilla haastattelukysymyksillä. Kysymykset esitettiin mahdollisimman selkeästi ja haastateltavilta tiedusteltiin vain heille ennestään tuttuja asioita. Mikäli haastattelussa ilmeni jotakin epäselvyyttä, tutkittavilta kysyttiin tarkentavia kysymyksiä. Tutkimuksen vastaavuutta olisi voitu parantaa haastatteleamalla eläkeläisten lisäksi myös muita aamupuurolla käyviä ryhmiä (mm. kotiäidit, koululaiset). Vastaavuuden vahvistamiseksi aineiston keräämisessä ja / tai sen analysoimisessa olisi voitu käyttää myös menetelmä- ja / tai tutkijatriangulaatiota.

Siirrettävyys (tämän tutkimuksen tulokset vs. toiset tilanteet ja kontekstit) Tutkimustulosten siirrettävyyttä varmistettiin tutkimusprosessin etenemisen yksityiskohtaisella kuvaamisella. Koska tutkimustilanne oli kuitenkin luonteeltaan ainutkertainen, tulosten painoarvoa toisiin tilanteisiin ja konteksteihin on vaikea arvioida. Viitteitä tulosten yleistettävästä luonteesta saattaa kuitenkin antaa niiden mahdollinen samansuuntaisuus aikaisempien tutkimustulosten kanssa.

Tutkimustilanteen arviointi (ulkoinen vaihtelu vs. sisäinen vaihtelu). Haastattelut suoritettiin rauhallisessa ja häiriöttömässä tilassa. Ennen haastattelutilannetta tutustuttiin nauhurin käyttöohjeisiin ja käytiin läpi haastattelukysymyksiä. Haastattelurunkoa ei testattu etukäteen, mitä voidaan pitää tutkimuksen puutteena. Varsinainen tutkimustilanne saattoi altistaa sosiaalisesti suotavien vastausten antamiseen mm. haastattelun ajankohdan (aamupuuron jälkeinen tilanne) sekä tutkijan aseman (tuttu seurakuntaharjoittelija) vuoksi.

Vahvistettavuus (tutkijan omat intressit vs. tutkimuskonteksti). Tutkijan asema seurakunnan sisäisenä toimijana helpotti aamupuurotoiminnan ymmärtämistä ja tulosten tulkittamista. Toisaalta se asetti tutkimukselle omat riskinsä ja rajoituksensa (esim. mahdollisuus tutkimusaineiston ulkopuoliseen tulkintaan). Koska tutkijan kaksinainen rooli tulee kuitenkin selkeästi ilmi tutkimusraportista, jää lukijalle mahdollisuus arvioida sen merkitystä tutkimuksen vahvistettavuuden näkökulmasta. Tutkimusraportissa pyritään esittämään myös mahdollisimman paljon suoria lainauksia tulkintojen tueksi.

4.5 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen suorittamisessa huomioitiin mm. seuraavia eettisiä periaatteita. Haastateltavien henkilöllisyyttä ei paljastettu missään vaiheessa Konginkankaan kappeliseurakunnan työntekijöille. Haastateltavia kohdeltiin kunnioittavasti (mm. tutkimussopimus) ja tutkimustilanne pyrittiin luomaan mahdollisimman luontevaksi. Haastatteluajankohdat sovittiin haastateltaville parhaiten sopiviksi ja vähiten vaivaa tuottaviksi. Raportoinnissa vältettiin tunnistamista helpottavien suorien lainauksien ja haastateltavien tunnistetietojen käyttöä.

5 TULOKSET

5.1 Aamupuuron yhteisölliset piirteet

Aamupuuron yhteisölliset piirteet (1. tutkimusongelma) jakautuivat viiteen ulottuvuuteen. Näitä olivat 1) sitoutuminen, 2) luottamus, 3) tasavertainen kohtaaminen, 4) vastuunottaminen ja 5) yhteenkuuluvuus.

5.1.1 Sitoutuminen

Tutkimustulosten mukaan haastateltavat halusivat sitoutua aamupuurotoimintaan ja käydä aamupuurolla säännöllisesti. Puuroa pidettiin jokaviikkoisena itsestänselvyytenä – ”vakituisena hommana, ihan siitä asti ku alko”. Tulemisen esteitä olivat vain poikkeukselliset menot. Puuroamuina ei haluttu ”nukkua pommiin” ja parhaimmillaan väliin oli ”jäännä vain yks tiistai”.

Aamupuurolla käyminen vaikutti myös kävijän lähipiiriin. Se sitoutti mukaan perheenjäseniä ja lähisukulaisia. Aamupuurolla saatettiin käydä yhdessä puolison tai sisaruksen kanssa. Omalta lapselta pyydettiin kyytiä seurakuntakodille tai sinne lupauduttiin kuljettamaan autokyytiä kaipaavia sukulaisia. Joskus aamupuurolle lähtemisen syyt kumpusivat enemmän läheisen tarpeista ja toiveista kuin omista intresseistä.

...nyt mä kekkasin sitte, että mun poikani tuo mut tänne sitten aina aamu-sella...

...vaikka ei lähtiskään joka aamu, mut ku isäntä haluaa enempi kuin minä, mutta isännän takia vähäse, hän kaipaa seuraa ja aina, että tänne juttelemaan.

5.1.2 Luottamus

Aamupuurolle osallistujat luottivat tiistaiamujen merkityksellisyyteen monin tavoin. Luottamus kohdistui sekä varsinaiseen aamupuurotoimintaan että aamupuurolla kävijöihin. Aamupuuron uskottiin tarjoavan hyvää itselle ja muille: *”saa seuraa, saa pienen aamuliikunnan, saa otettua samalla kokkeet seniorineuvolassa”*. Aamupuuro nähtiin myös vetovoimaisena ja hyvin toimivana: *”minun mielestän kaikki toimii ihan mukavasti”*. Puurotarjoilu miellettiin suositukseksi, kaikkien kyläläisten tiedossa olevaksi tapahtumaksi. Toisaalta muita kyläläisiä veloitettiin syvempään ymmärrykseen aamupuuroa ja sen tarkoitusperiä kohtaan.

...miten pystyy tällä kylällä olemaan joku niin ummikko, ettei kuule, ei nää, eikä lue mitään lehtiä, ett miten voi olla niin sokee, kun tästä puhutaan niin paljon.

...on sitä puhuttu monta kertaa ja ihmetelty sitä, että vaikka tämä on näin keskellä tämä homma, niin miks ei ihmiset käy, että tunteeko ne sen, että se on semmosta köyhänapua. Onko se vielä vanhan kansan periaate, että on rahhoa, en minä tarvihe, ei tää oo rahasta kiinni.

Aamupuurolla käyviä ihmisiä kuvattiin ystävällisiksi ja mukaviksi. Ketään ei pidetty *”semmosena kireenä”*. Joskus aamupuurolle saattoi sattua yhtä aikaa *”semmosia, että jotka ei niinku toisistaan tykkää”*. Tilanteen koettiin kuitenkin menevän *”ihan tästä läpi vain näin”*. Toiset aamupuurovieraat herättivät myös suuria henkilökohtaisia tunteita.

Mää tykkään näistä ihmisistä, mä tykkään näistä ihmisistä ja minä ku oon käynyt näitten ihmisten ja useampienkin luona, ja osa on jo haudassa.

5.1.3 Tasavertainen kohtaaminen

Aamupuuron luonnetta korostettiin kaikkien aamupuurona ja kaikille avoimena tilaisuutena: puurohetkiin olivat *”kaikki tervetulleita”* ja puurolla arvostettiin tasapuolisesti kaikkia kävijöitä. Uudet kävijät otettiin *”ilolla”* vastaan. Puuron eräänä ominaispiirteenä pidettiin ihmisten välille luotujen luokitusten poistumista ja tämän seurauksena syntyvää vapautta.

...on kaikille vapaa ja voi mennä aivan, ihan, ei siellä katota, että kuka sinne tulee ja seurakunta tarjoaa, tulipa sinne sitten köyhä tai rikas.

...ja tuossa alussa vähän tuntu, että ei ollenkaan, että eihän sitä voi mennä sinne syömään, se on vaan jollekin huonossa asemassa oleville, mutta kuttää onki tarjottu kaikille, ja voi tulla, eikä minulla oo ollu vaikeeta tulla.

Kaikille avoimen aamupuuron koettiin rikastuttavan eri sukupolvien ja erilaisissa elämäntilanteissa elävien ihmisten kanssakäymistä ja yhdessäoloa. Aamupuurolla kävi myös eri-ikäisiä ihmisiä (nuoria, keski-ikäisiä ja iäkkäitä). Lasten ja nuorten osallistumisista pidettiin myönteisenä. Heidän mukanaolonsa oli tuonut *”ihania kohtauksia, niinku ne X:n lapset ja se yks rouva, jolla on ne pienet lapset, kun ne oli niin terhakoita ja pieniä semmosia”*. Toisaalta aamupuuro toimi eräänlaisena sukupolvien välisenä siedätyshoitona, jolloin se edellytti näiden keskinäistä ymmärtämystä.

Ne (lapset ja nuoret) jättää jokainen aina oven eteen kenkänsä ja vaatteensa ja reppunsa, että ne putoo tähän näin, ja sitten ku täältä joku mummo kepin kanssa mennöö ja yrittää pomppia siitä yli. Emmä tarkota, että niitä tarvii siinä ruveta neuvomaan.

5.1.4 Vastuun ottaminen

Aamupuurolla kävijät huolehtivat ja ottivat aamupuurosta kollektiivista vastuuta monin eri tavoin. Aamupuuromahdollisuudesta tiedotettiin muille kyläläisille. Yleisen tiedottamisen lisäksi aamupuurolle kutsuttiin lähipiiriin kuuluvia jäseniä. Tärkeäksi tehtäväksi koettiin myös aamupuuroon liittyvien ennakkokäsitysten oikaiseminen. Uusia kävijöitä pyrittiin saamaan mukaan aamupuuroseuraksi lupautumalla tai tarjoamalla ilmaista autokyytiä seurakuntakodille. Erityiseksi huolenaiheeksi muodostuivat yksinäiset ihmiset.

Mää sanoin, että tuu syömään vaan, ei tarvi itekses keittää joka aamu, niin se tuli sitte ja nyt käy ihan jatkuvasti.

Minä totteutan sen kyllä ens tiistaina, kun tuossa on tuo X. X. ,ni tuon sen tänne, jos voan saan sen lähtemään, jos nyt X suostuu lähtemään, mutta luulisin, että suostuu, että ku se ei mihinkään ennää itestään lähe tuolta ja minä en tiä, että mitenkä se on juttaantunna sinne kottiin, että tokko se

uskaltaa lähtee sitte sieltä. Kyllähän se yksinäinen on. Myö tullaan, jos suinkin saan sen lähtemään.

...ja minä tuolla sanoin, että ketä haluaa lähteä, niin otan kyytiin, joskus lähtee enempi, joskus lähtee vähempi. Joskus mää oon hakenu kakski kertaa aamussaan.

Vastuunottaminen ja huolehtiminen näkyivät myös aamupuurolla käyvien keskinäisissä suhteissa. Vakituisten mukanaolijoiden poissaolot herättivät huolestumista: *”että jos sä et ole täällä, niin miks sä et ole, oletko sä jossain muualla, että niinku lääkärissä, vierailulla, vai ootko niin huonossa kunnossa kotona, että et jaksanu lähtee, ni joku rim-pauttaa tai menee käymään, että tuota ni mitä sulle kuuluu”*. Toisaalta omasta poissaolosta saatettiin ilmoittaa etukäteen muille kävijöille huolestumisen välttämiseksi. Laajimmillaan kollektiivinen vastuu konkretisoitui haluksi vaikuttaa oman osallistumisen kautta toisten seurakuntalaisten ja koko kyläyhteisön hyvinvointiin.

...ja onhan se niin, että jos seurakunta järjestää jotakin tällasta tai jotakin, ni jos ei kukkaan mee mihinkään niin miks niitä järjestää, niin sinne ei sitte pääse semmonenkaan, joka niihin haluais mennä, niin, niin.

5.1.5 Yhteenkuuluvuus

Aamupuuro yhdisti osallistujia ja liitti heidät osalliseksi jostakin laajemmasta kokonaisuudesta. Vaikka kokonaisuutta kuvattiin eri tavoin, sille oli yhteistä asioiden hahmottaminen ryhmän näkökulmasta käsin. Puuroa kutsuttiin *”sosiaalisen verkoston”* muodostajaksi tai useista sukupolvista koostuvaksi *”yhteisöksi”*. Aamupuurolla kävijät nähtiin *”jengiksi, joka täällä pyörii”*.

Se tekee täällä semmosen sosiaalisen verkoston täällä tämä tapaaminen.

...eri-ikäisiä, lapset on äitisiä kanssa, yhdessä kuiteski ollaan, koululaiset ja nuo lapset, että ihan hienoa on ollu tulla, että on semmonen yhteisö.

Aamupuurolla kävijöiden yhteenkuuluvuutta lisäsi myös heidän homogeeninen taustansa (mm. konginkankaalaisuus). Aamupuurosta ja sen paikallisesta syntyperästä oltiin ylpeitä. Aamupuuron ideaa arvostettiin ja se miellettiin *”meidän kylällä”* syntyneeksi

oivallukseksi. Omaa seurakuntaa pidettiin edelläkävijänä ja muita seurakuntia vireämpänä toimijana.

Tämä oli ensiks ihan uutta ja tätä oli ensiks ihan Konginkankaalla, ja tääl-tähän se on ihan niin kun lähtösinkin, ja nyhän sitä on sitte ihan tuolla muuallakin.

Joo, onhan se ihan mukava käyä, kun on järjestetty, että eihän kaikissa oo, eikä oo kuulemma joka paikassa vetänykään.

...että mää vien teidät sellaseen paikkaan, että sitä ei oo muualla seurakunnassa varmaan vielä, että näätte miten meijän seurakunnassa tapah-tuu.

5.2 Aamupuurolle annetut merkitykset

Aamupuurolle annetut merkitykset (2.tutkimusongelma) tiivistyivät kuudeksi kategoriaksi. Näitä olivat 1) fyysisen hyvinvoinnin edistäjä, 2) psyykkisen toimintakyvyn ylläpitäjä, 3) sosiaalisen kanssakäymisen lisääjä, 4) seurakuntayhteyden mahdollistaja, 5) arjen helpottaja sekä 6) yhteiskunnallinen vaikuttaja.

5.2.1 Fyysisen hyvinvoinnin edistäjä

Ensimmäinen aamupuurolle annettu merkitys sivusi ihmisen fyysistä hyvinvointia. Aamupuuron nähtiin edesauttavan liikkeelle lähtemistä ja liikkumista. Aamupuurolle tuleminen merkitsi ”*semmosta aamureippailua tuossa sitte samalla*”. Liikunnan yhdistäminen aamupuuroon ei rajoittunut vain seurakuntakodin lähistöllä asuviin – aamupuurolle käveltiin myös kaukaa taajama-alueen ulkopuolelta. Joskus liikkumisen esteiksi muodostuivat sairaudet ja kova talvipakkanen.

Aamupuuron koettiin edistävän fyysistä hyvinvointia myös nälän taltuttajana ja maku-aistia hivelevänä aistinautintona. Aamiainen täytti vatsan ja antoi puhtia päivään. Aamupuuroa kuvattiin ”*täydelliseksi aamupalaksi*”, tarjoilua maittavaksi ja monipuoliseksi sekä aamupalan valmistukseen käytettyjä raaka-aineita laadukkaiksi.

Puurot on hyviä ja leivät ja kaikki on hyviä. Ihan saa mahansa täyteen jos viihtii syyä sillalaillla että mahallisen (naurua).

Sehän on tietysti se ateria, sehän on se ykkönen, maittava ruoka. Aina on hyvää ruokaa ja nyt on vielä lähiruokaa, ni sekin on suuri asia. Niin on kyllä, että se ei oo ihan mitä sattuu kyllä.

5.2.2 Psyykkisen toimintakyvyn ylläpitäjä

Toinen aamupuurolle annettu merkitys painotti psyykkisen toimintakyvyn ylläpitämiseen liittyviä seikkoja. Tiistai-aamuinen kokoontuminen toi elämään iloa ja virkeyttä. Aamupuurolla jutusteltiin leppoisasti, laskettiin leikkiä ja kerrottiin mukavia vitsejä. Aamupuuron uskottiin vaikuttavan myös osallistujien mielenterveyteen ja yleiseen hyvinvointiin.

Ihmisen mielenterveys, se on niin vaikea lääkkeillä parantaa. Täällä se korjaantuu, kun täällä saa sitä mielenvirkeyttä.

...mutta X:lla on nyt niin typerästi, ku X:lla on saunapäivä tänä päivänä, siis tiistaina, ni se ei koskaan pääse puurolle ja se melkein sairastuu, ku ei tapaa täällä näitä ihmisiä.

Aamupuuro rytmitti kävijöiden elämää. Tiistai-aamu merkitsi erityistä hetkeä viikossa. Tiistai koettiin myös eräänlaiseksi asioiden hoitopäiväksi. Aamupuuron jälkeen oli hyvä hoidella asioita (kauppa-, pankki- ja apteekkiasiat, seniorineuvola, jumppa, hautausmaalla käyminen jne.). Kuten eräs haastateltava totesi: ”samalla reissulla tulloo, nii että ei tarvi erikseen lähteä ja ootella sitä sitte”.

Aamupuuro tallentui haastateltavien mieliin ja toi mielekkyyttä heidän arkeensa myös puurohetken ulkopuolella. Tiistai-aamua saatettiin odottaa jo etukäteen. Toisaalta aamupuurolla tapahtuneet asiat saattoivat palautua mieleen myöhemmin kotona arjen touhuissa.

Kyllä minä oon tykännä käyä täällä, kyllä minä oon tykännä ja aina ootan sitte sitä viikonlopun jälkehen, että ku tulloo tiistai, ni sitte lähetään (naurua).

...joo ja se mietityttää sitte usein päiväsellä, ja monesti sitte, ku sitä itestään on, ni sitte sitä, ku tuolla puurtaa jotakin, ni tulloo mietittyä, että mitä se sano ja mitä se sano.

5.2.3 Sosiaalisen kanssakäymisen lisääjä

Kolmatta, sosiaalista kanssakäymistä korostavaa merkitystä, painotettiin haastatteluissa mm. voimaantumista edistävänä tekijänä. Haastateltavat toivat esiin myös ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen ja yhdessä olemisen tärkeyden. Aamupuurolla käyminen mahdollisti tuttuuden tapaamisen – ”on tuttuja ihmisiä, paljon näkköö, ja niitten kanssa keskustella”. Aamupuurolla saattoi myös tavata sellaisia ihmisiä, joita ei voinut tavata muualla. Puurolla sai ”aina seuraa” ja ”juttu pelasi”. Puurolla vaihdettiin kuulumisia, saatiin vertaistukea, keskusteltiin mm. luontoon, vuodenaikoihin ja ajankohtaisiin teemoihin liittyvistä asioista sekä muisteltiin menneitä. Erään haastateltavan mukaan ”aamupuuro on semmonen, niinku tavallaan semmonen tapaamisypysäkki”.

No ei missään nimessä sen puuron takia lähetä eikä kahvin takia lähetä, se on niin pien homma, jos sen kotonaki tekee, mutta minä ainaki näkisin sen niin, että täällä näkee paljon ihmisiä ja tuttuja, ja on semmonen keskusteluokio, sillä periaatteella.

5.2.4 Seurakuntayhteyden mahdollistaja

Neljänteen merkityskategoriaan kuuluvat merkitykset sivusivat seurakuntaa ja sen hengellistä luonnetta. Aamupuuro nähtiin vahvasti seurakunnan toimintona ja ”seurakunnan juttuna”. Seurakunnan työntekijöiden työpanosta ja heidän osallistumisestaan aamupuurolle arvostettiin. Tiistai-aamut miellettiin myös seurakunnan tekemiksi aloitteiksi tai seurakunnan vetovoimaa lisääviksi seikoiksi – aamupuuro tarjosi ihmisille mahdollisuuden osallistua ja olla osallisena seurakunnan toiminnassa.

Seurakunta niinku lähestyy ihmistä, että nyt voit tulla tänne ja täällä on puurot ja kahvit sulle aamusella.

...kato, se vetää seurakuntaan ja tälleen, että ne ihmiset tulee varmaankin. Tuntus näin.

Aamupuuroon yhdistettiin myös seurakunnan perinteisiä toimintatapoja: ”...jos kaikki ois yhtellä aikaa, nii siinähan vois jonku laulun säväyttää”. Erään haastateltavan mukaan aikaisempaan kesänä aamupuuron yhteydessä järjestetyissä kirkkohartauksissa oli ollut mukava käydä. Toisaalta aamupuuro ja seurakunnan hengellinen ulottuvuus erotettiin toisistaan.

... ja mää sanoin, että ei se oo sillälaila seurakunnan. Siinä ei kuule seurakuntaa ja hoosiannaa huudeta, ku pannaan puuroa kurkkuun...

5.2.5 Arjen helpottaja

Viides aamupuurolle annettu merkitys kuvasi arkielämän helpottumiseen liittyviä tekijöitä. Tiistai-aamuisin ei tarvinnut keittää aamupuuroa itse. Aamupuuron syöminen venytti myös muita ruokailuja ”ihan iltapäivälle, ennen ku tarvii sitte”. Tämän lisäksi aamupuuroa hyödynnettiin usein esimerkiksi sukulaisvierailujen yhteydessä. Mikäli kodissa oli tiistai-aamuisin vieraita, otettiin heidät mukaan seurakuntakodille.

No sanotaan ku tuota ni X:sta tuli sukulaisia käymään, ni mä sanoin sitte, että tiistai-aamuna mennään sitte puurolle, Niin otetaan mukaan, eli täällä käy. Tulee joko lapsenlapsia tai sisaruksia tai serkkuja tai ketä, niin ei silloin tehdä kotona aamupuuroo, kerran täällä seurakunnalla saa näin hienosti.

Meillä oli vieraitaki viime kesänä, ni tuota mehän tuotiin vieraatki tänne syömään, ku se oli niille aivan uutta, mutta niin mää sanoin, että nytpä lähetään.

Aamupuuron uskottiin ”säästävän” kiireisten perheenäitien työtä. Koululaisille aamupuuron nähtiin merkitsevän monipuolista aamupalaa koulumatkan varrella. Vaikka aa-

mupuuron ominaisuuksiin liitettiin maksuttomuus (ilmainen ateria), sitä ei pidetty osallistumisen ehdottomana kriteerinä.

”...vaikka nyt 3-4 euroa maksaisi tuo aamupuuro, ei se silti niinku estäis tulemista...”

5.2.6 Yhteiskunnallinen vaikuttaja

Kuudes, yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvä kategoria sisälsi merkityksiä aamupuuron julkisyhteisöllisestä luonteesta. Aamupuuro nähtiin eräänlaisena kaksisuuntaisena vaikuttamisareenana. Toisaalta sen uskottiin vaikuttavan yhteiskunnallisiin kysymyksiin muun muassa kansantalouden ja -sivistyksen osalta. Aamupuurosta puhuttiin mm. *”halpana hoitomuotona”* ja lasten yhteisöllisyyskasvattajana. Toisaalta tiistai-aamuiset kokoontumiset tarjosivat myös yhteiskunnallisille toimijoille mahdollisuuden vaikuttaa aamupuurolla kävijöihin.

No, onhan täällä kato niitä, tässä aikasemmin oli niitä esittelyitä, oli tuota terveyskeskuksen, mitä välineitä voidaan käyttää ja muistakin oli. Joo oli, siellä oli oikein esittelijä, joka esitteli niitä.

...mut ne on ollu hirveen kivoja siis sellasia kohokohtia, jollon täällä on ollu niinku esimerkiks vieraita. Täällähän on ollu näitä vaaliehdokkaita, että niinku arvohenkilöitäki paikalla. Vaalien aikoinahan täällä kävi monetki edustajat näyttäytymässä.

Aamupuurolla käyminen herätteli myös kävijöiden omaa yhteiskunnallista valveutuneisuutta ja lisäsi heidän kiinnostustaan mm. lähiyhteisöjen toimintaa kohtaan.

Mietinkin, että pitäis tässä ihan ajaa joku aamu tuolla Sumiaisissa tai Suolahessakin, että kattomassa ihan, että millasta siellä on se touhu, että ihan mielenkiintosta muuten, ei ole vaan tullut lähettyä.

5.3 Yhteenveto

Aamupuurotoiminnasta löydettiin viisi yhteisöllisyyttä kuvaavaa piirrettä ja kuusi merkitystä kuvaavaa kategoriaa. Piirteet ja merkityskategoriat painottuivat positiivisesti ja toivat esiin aamupuuron moniulotteisen ja monimerkityksellisen luonteen yksilön, lähiyhteisön ja yhteiskunnan palvelijana.

6 POHDINTA

Tutkimuksessa tarkasteltiin Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön järjestämisen aamupuuron yhteisöllisyyttä ja aamupuuron merkitystä osallistujien näkökulmasta. Tutkimusongelmia olivat 1) Millaisia yhteisöllisiä piirteitä aamupuuroon liitetään ja 2) Millaisia merkityksiä aamupuurolle annetaan? Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelun avulla viideltä aamupuurolla kävijältä. Aineiston analysoinnissa käytettiin fenomenologista, aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Seuraavassa tarkastellaan vielä käytettyä tutkimusmenetelmää ja saatuja tutkimustuloksia, tehdään johtopäätöksiä saaduista tutkimustuloksista sekä pohditaan tulosten hyödynnettävyyttä ja tutkimuksen aikana esiin nousseita jatkotutkimusmahdollisuuksia.

6.1 Tutkimusmenetelmän tarkastelua

Tutkimusote. Tutkimuksessa käytetty lähestymistapa soveltui hyvin käyttötarkoitukseensa. Tutkimuksen kohteena ollut ilmiö ja asetetut tutkimusongelmat vaativat ymmärtämiseen ja selittämiseen tähtäävän tutkimusotteen käyttöä. Fenomenologian holistisuus jätti tilaa erilaisille tulkinnoille ja päätelmille.

Aineiston kerääminen. Aineiston kerääminen teemahaastattelun avulla toi tutkimukseen väljyyttä ja joustavuutta. Haastateltavat saivat mahdollisuuden kertoa vapaasti ja monisanaisesti omia ajatuksiaan. Koska aamupuurolle osallistujat ovat kuitenkin taustoiltaan varsin erilaisia, ja tässä tutkimuksessa haastateltiin vain viittä samankaltaisessa elämäntilanteessa elävää henkilöä (eläkeläisiä), olisi tutkimukseen ollut perusteltua ottaa mukaan myös muita aamupuurolla käyviä ryhmittymiä (kotiäidit, lapset jne.). Ratkaisu olisi todennäköisesti rikastuttanut tutkimustuloksia ja tuonut niihin uusia näkökulmia (ks. myös luku 4.4 Tutkimuksen luotettavuus).

Aineiston analysoiminen. Aineiston systemaattinen analysoiminen sisällönanalyysin avulla auttoi tiivistämään tekstimassaa ja järjestämään sitä selkeämmäksi kokonaisuudeksi. Aineistolähtöiset tutkimustekniset valinnat korostivat tutkijan päättelyä ja mahdollistivat erilaiset variaatiot teoreettisten käsitteiden muodostamisessa. Aineistolähtöi-

syyden valintaa puolsivat tässä tutkimuksessa tutkittavan ilmiön pilotinomainen luonne ja sen aikaisempi ”koskemattomuus” tutkimuskentässä. Toisaalta analyysimenetelmänä olisi voitu käyttää myös teorialähtöistä lähestymistapaa - onhan esimerkiksi yhteisöllisyyttä tutkittu jo aikaisemmin monissa eri yhteyksissä (myös seurakunnan diakoniatyön näkökulmasta, ks. esim. Thitz 2006a; Thitz 2006b).

6.2 Tutkimustulosten tarkastelua

Aamupuuron yhteisölliset piirteet. Tutkimustulokset luovat aamupuurosta kuvaa kyläyhteisön kokoontumisareenana ja kyläläisten identiteettiä vahvistavana tahona. Aamupuuro tarjoaa kyläläisille mahdollisuuden keskinäiseen yhteydenpitoon ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Aamupuuroa voidaankin kutsua hyvällä syyllä Rättyän (2009) tapaan ”alueen yhteisölliseksi liimaksi”. Yhteisen hyvän vaaliminen saa myös Konginkankaalla tavallista suuremman painoarvon – korostuahan yhteisöllisyys tai sen puute vahvasti juuri maaseudun pienissä kylissä (Kilpeläinen 2012, 21).

Aamupuuro tarjoaa mahdollisuuksia aktiiviseen seurakuntalaisuuteen (ja aktiiviseen kansalaisuuteen, Thitz 2006a, 77). Se innostaa toisista huolehtimisen ja vastuunkantamiseen. Se kannustaa myös pitämään huolta omasta osallisuudesta ja aamupuuron jatkuvuudesta. Esimerkiksi Thitzin (2012, 23–25) mukaan aktiivinen seurakuntalainen kulkee ja toimii yhdessä työntekijän rinnalla, osallistuu seurakunnan tehtävän toteuttamiseen ja ottaa vastuuta seurakuntayhteisön rakentamisesta. Aktiivinen kansalaisuus näkyy taas asenteena sekä haluna toimia itsensä ja toisten parhaaksi: ketään ei ole vara menettää - on pidettävä huoli siitä, että jokaisen halu ja taito aktiivisuuteen säilyisivät (Saloniemi 2011, 12).

Aamupuuroon kohdistunut luottamus sekä toiminnallinen ja kokemuksellinen sitoutuminen kertovat yhteisöllisyyden voimasta ja sen synnyttämästä halusta kuulua osaksi jotakin laajempaa, itselle merkityksellistä ryhmää. Yhteisöllisyyden ja luottamuksen keskinäinen yhteys on havaittu myös aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Saari 2012, 49). Aamupuuro korostaa tämän lisäksi tasavertaista kohtaamista. Avoin, inklusiivinen toiminta (vrt. ”erityisryhmille suunnatut toiminnot”) ei leimaa tai synnytä negatiivista

huomiota yksittäisen osallistujan kohdalla. Se ei myöskään jätä ketään toiminnan ulkopuolelle

Tutkimuksesta löydetty yhteisöllisyyttä kuvaavat piirteet sivuavat monelta osin aikaisempia näkemyksiä ja tutkimustuloksia yhteisöllisyyden ulottuvuuksista. Selkeitä yhtymäkohtia voidaan löytää esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (i.a.) yhteisöllisyydelle asettamien kriteerien kanssa. Molemmat yhteisöllisyysnäkemykset sisältävät yhteiseen liittymiseen ja kokemuksellisuuteen perustuvia elementtejä. Osa ulottuvuuksista vastannee myös sisällöllisesti toisiaan erilaisista nimikkeistä huolimatta. Erimerkiksi tässä tutkimuksessa tasavertaiseksi kohtaamiseksi ja sitoutumiseksi nimetyt ulottuvuudet vastannevat THL:n jokaisen arvokkaaksi kokemisen ja yhteenkuulumisen tarpeen ulottuvuuksia.

Aamupuurolle annetut merkitykset. Aamupuuro näyttäytyy tutkimuksen perusteella yksilön fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä joko välittömästi tai välillisesti ylläpitäväksi ja edistäväksi toiminnoksi. Se poistaa nälkää, houkuttaa liikkumiseen, tarjoaa välineitä elämänhallinnan edistämiseen ja myönteisten tunnetilojen kokemiseen. Aamupuurolla käyminen vahvistaa myös Pikkaraisen (2010) tutkimuksen tapaan sosiaalisia verkostoja, tarjoaa vertaistukea ja ylläpitää kasvokkain tapahtuvia kohtaamisia. Kohtaamiset vaikuttavat positiivisesti mm. osallistujien terveyteen (Lindfors 2007) sekä heidän minuutensa ja identiteettinsä rakentumiseen (Saari 2012, 32).

Aamupuuro luo mahdollisuuden seurakuntayhteyden löytämiselle ja ylläpitämiselle. Toisten seurakuntalaisten ja seurakunnan työntekijöiden kohtaaminen, yhdessä oleminen ja kuulumisten vaihtaminen tuovat seurakuntaa lähemmäksi (näin tosin maaseudulla jo usein valmiiksi onkin – Thitz 2006a), madaltavat seurakunnan muuhun toimintaan osallistumisen kynnyistä (ks. Pikkarainen 2010) ja antavat aineksia spiritualiteetin kasvuun. Thitzin (2006a, 83) mukaan seurakunnassa tapahtuvassa ihmisten välisessä kohtaamisessa ja kanssakäymisessä on aina läsnä hengellinen elementti, vaikka se ei tulisi-kaan konkreettisesti muodossaan (esim. sana, rukous tai virsi) esille.

Aamupuuro tarjoaa osallistujille lepo- ja virkistytymishetken arjen muista toiminnoista. Vaikka helpotus on hetkellinen ja kertaluontoinen (1 krt/vko), merkitsee se yksittäisen osallistujan näkökulmasta tärkeää arkea koossapitävää ja voimaannuttavaa hetkeä.

Havainto on tuttu myös muista diakoniatyön yhteisöllisyyttä ja yhteistoiminnallisia työmuotoja kartoittaneista tutkimuksista (esim. Thitz 2006a; Arola 2008; Pikkarainen 2010), joissa osallistujat kuvaavat yhteisiä kokoontumisiaan ”henkireiäksi” tai arkiseen elämään mielekästä sisältöä tuottaviksi tilanteiksi.

Tutkimustulokset kertovat aamupuuron roolista yhteiskunnallisena välittäjänä ja vaikuttajana. Vaikuttaminen toteutuu kaksisuuntaisena ja yhdistää ympäröivän yhteiskunnan ja aamupuurolla kävijän toisiinsa. Pessin (2011) ja Yeungin (2007, 21–22) mukaan diakoniatyö voidaan mieltää nykyisin yhä enenevässä määrin kansalaisyhteiskunnan osaksi sekä epävirallista sosiaalityötä tekeväksi ja virallista järjestelmää haastavaksi tahoksi (mm. sosiaali- ja terveystalvelujärjestelmän aukkojen paikkaaminen). Toisaalta se toimii myös yhä lisääntyvässä määrin kuntien ja järjestöjen yhteistyökumppanina tai niiden palveluihin ohjaavana tahona (Yeung 2007; ks. myös Lehtinen 2008).

Yhteenveto. Aamupuuro näyttäytyy kaiken kaikkiaan tulosten perusteella monimerkityksellisenä yksilöä, lähiyhteisöä (kylä, seurakunta) sekä yhteiskuntaa palvelevana toimintona. Se toimii mm. kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja sosiaalisen pääoman lähteenä, lähiyhteisöön ja seurakuntaan kiinnittäjänä sekä aktiivisena yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Aamupuuro sisältää myös monia yhteisöllisyyden muotoja ja sitä kuvaavia piirteitä. Aamupuurolla ilmenevä yhteisöllisyys linkittyy vahvasti myös aamupuurolle annettuihin merkityksiin: osallistujan kokema yhteisöllisyys lisää aamupuuron merkityksellisyyttä ja aamupuuron merkityksellisyyden kokemukset ja sen tuomat hyödyt edesauttavat yhteisöllisyyskokemusten vahvistumista.

6.3 Johtopäätöksiä

Konginkankaan kappeliseurakunnan diakoniatyön tarjoama aamupuuro toimii hyvänä esimerkkinä sekä kokonaisvaltaista apua tarjoavasta että yhteisöllisyyttä edistävästä ”inklusiivisesta diakoniatyöstä”. Se kutsuu kaikkia tasapuolisesti yhteisen aterian ja yhteyden jakamiseen. Se pitää sisällään myös lähtökohtaisen ajatuksen lähiyhteisön voimaannuttavasta vaikutuksesta ja sen vastuuttamisesta yhteisen hyvän edistämiseksi.

Kun diakoniatyö on Kirkkojärjestyksen (1991/1055) perinteisen määritelmän mukaan seulonut työn kohteeksi ”eniten apua tarvitsevia” kansalaisia (diakoniatyön asiakasta leimaava ja objektisoiva lähestymistapa), tarkastelee aamupuuron tapainen ”inklusiivinen diakoniatyö” tilannetta osallistavasti yhteisön näkökulmasta. Kuinka me kaikki yhdessä voisimme toimia yhteiskunnassamme ja lähiyhteisössämme yhteiseksi hyödyksi itseämme, lähimmäisiämme ja Jumalaa palvelevalla tavalla (osallistava ja subjektisoiva lähestymistapa).

Tutkimustulokset kertovat aamupuurolle annetuista merkityksistä ja niiden vaikutuksista osallistujien elämään. Tulosten mukaan aamupuuro ylläpitää kävijöiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Se vastaa moniin ihmisen perustavanlaatuisiin tarpeisiin (mm. fyysiset tarpeet) ja tarjoaa väylän myös korkeamman tason henkisten tarpeiden tyydyttymiselle (mm. yhteenkuuluvuuden ja arvostuksen tarpeet). Tältä osin aamupuuro (kuten diakoniatyö laajemminkin) sisällyttää toimintaansa eri yhteyksissä siteeratun Maslowin tarvehierarkian aineksia: avaahan perustarpeisiin kohdistuva huolenpito mahdollisuuden myös spiritualiteettia vahvistaville kokemuksille. Juntusen (2011) ja Jokelan (2011) väitöskirjoissa diakoniatyöntekijät kuljettavat hengellistä ulottuvuutta taloudellisen ja ruumiillisen auttamisen rinnalla tai arvottavat sen näiden yläpuolelle. Tässä tutkimuksessa hengellinen ulottuvuus ilmeni mm. toiminnan viitekehyksessä, ihmisten välisissä kohtaamisissa ja vuorovaikutuksessa sekä aamupuurolla rakentuvassa yhteisessä merkityksimaailmassa (ks. Thitz 2006a, 83).

Aamupuuron rooli yksilöllisenä, lähiyhteisöllisenä ja yhteiskunnallisena toimijana kiinnittää huomiota diakoniatyön monimerkitykselliseen ja monikerrokselliseen luonteeseen. Se kertoo myös diakoniatyön laajoista vaikuttamismahdollisuuksista sekä Konginkankaalta käynnistyneen aamupuurotoiminnan hyvästä vaikuttavuudesta. Aamupuuron yhteiskunnalliset elementit herättävät pohtimaan diakoniatyön asemaa laajemmin. Vaikka diakoniatyöllä on Suomessa yhteiskunnallisesti tunnustettu, näkyvä ja jopa kiistattomalta vaikuttava asema (Latvus 2011, 165), ymmärretäänkö sen merkitys yhteiskunnallisena toimijana riittävän hyvin? Yksilö- (ja yhteisötasolla) tehtävä työ vaikuttaa moninkertaisesti ympäröiviin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin. Diakoniatyö paikkaa mm. yhteiskunnan palvelujärjestelmän aukkoja ja lisää sosiaalista hyvinvointia, toimii syrjäytymisen ja yksinäisyyden ennaltaehkäisijänä ja vaikuttaa pitkällä aikavälillä esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden pienemiseen.

Aamupuuro on hyvä esimerkki myös siitä, kuinka lähiyhteisön huomioiminen ja lähiyhteisöstä kumpuavien tarpeiden yhteensovittaminen voi synnyttää uusia, innovatiivisia diakoniatyön toimintamuotoja. Diakoniatyön tulisikin pystyä ennakoimaan yhä enemmän tulevaisuutta ja mukauttaa työmenetelmiään kulloisenkin tilanteen edellyttämällä tavalla. Diakoniatyö sisältää myös mahdollisuuden kehittää arkea rakentavia toimintamalleja sekä toimia lumipalloefektin tavoin yhteisen hyvän käynnistäjänä ja alkuun saattajana (ks. esim. Rättyä 2009). Onko tätä diakoniatyön mahdollisuutta hyödynnetty tarpeeksi seurakunnissamme? Konginkankaalla aamupuurolle oli selkeä tilaus. Tästä kertovat mm. tämän tutkimuksen tulokset sekä vuoden 2011 aamupuurolla kävijöiden lukumäärä.

Tutkimus osoittaa, että julkisuudessaakin usein ihannoitu yhteisöllisyys ei jää vain pelkäsi sanahelinäksi, vaan todentuu ja konkretisoituu ympärillämme erilaisissa arjen toiminnoissa ja kohtaamisissa. Yhteisöllisyyden syntyä ei voida kuitenkaan pitää automaationa - se tarvitsee aikaa, turvallisuuden ja läheisyyden kokemuksia sekä luottamuksen rakentamista ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Seurakunnan kontekstissa yhteisöllisyys saa erityisen merkityksensä lähimmäisenrakkaudesta ja Jumalan lapseudesta (Thitz 2006a, 83–84.)

Tämä tutkimus antoi äänen aamupuurolla kävijöille. Kävijöiden ääni toi esiin aamupuuron yhteisöllisen luonteen ja toiminnan merkityksellisyyden siihen osallistuville. Jatkossa diakoniatyön asiakkaiden ääntä tarvittaneen yhä enemmän – antaahan heidän kuulemisensa mahdollisuuden diakoniatyön ytimen parempaan ymmärtämiseen ja diakoniatyön työmenetelmien kehittämiseen tarpeita vastaavaksi.

6.4 Tutkimustulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimus lisää ymmärrystä diakoniatyön järjestämän ruokapalvelun yhteisöllisyydestä ja sen merkityksestä osallistujien arjessa. Se antaa tärkeää palautetta Konginkankaan kappeliseurakunnan työntekijöille aamupuuron vaikutuksista ja eduista sekä kannustanee seurakuntaa jatkamaan aamupuuron rahoitusta. Tutkimus tuo myös aamupuurotoiminnalle lisähuomiota, saattaa innostaa muita seurakuntia vastaavanlaiseen toiminnan

käynnistämiseen ja rohkaisee tutkijaa (sosionomi-diakoniopiskelijaa) ottamaan käyttöön yhteisöllisiä ja osallistavia työmenetelmiä omassa työssään.

Tutkimus herättää eräitä jatkotutkimusmahdollisuuksia. Aamupuuroa voitaisiin tutkia jatkossa esimerkiksi työntekijöiden tai aamupuurolle osallistumattomien kyläläisten näkökulmasta. Toisaalta osallistujien näkökulmaa olisi mielenkiintoista laajentaa kotiäiteihin ja koululaisiin (näin todennäköisesti tullaan myös jatkossa tekemään). Tarpeellista olisi myös selvittää diakoniatyön yhteisöllisyyttä sekä yhteisöllisyyden merkitystä ja vaikuttavuutta laajemmassa mittakaavassa (esim. kansallisella tasolla).

LÄHTEET

- Arola, Reija. 2008. Yhteisöllisyys kahvilatoiminnassa. Yhteisöllisyyden tarkastelua Vantaankosken kahdessa kahvila-olotilassa ja sen merkityksen selvittämistä toiminnassa mukana oleville. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak-Etelä, Järvenpää. Opinnäytetyö. Viitattu 24.10.2012.
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Jarvenpaa2008/217249_Jrvenp_Arola_2008.pdf
- Hyyppä, Markku. T. 2011. Elinvoimaa yhteisöstä. Tieteessä tapahtuu, 8. 15-18. Viitattu 20.9.2012. <http://www.tieteessatapahtuu.fi/0106/nyyssola.pdf>.
- Hyytiäinen, Anna. & Malmivaara, Päivi. 2011. Seurakunnan elintarvikeapu: näkymätöntä kerjäämistä. Diakonia ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Helsinki. Opinnäytetyö. Viitattu 20.10.2012. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/35497>
- Jeronen, Eila. 2003. Luokanopettajaopiskelijoiden ammatillisten käsitysten kehittyminen päättöharjoittelujakson biologian ja maantiedon opetuksessa. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 25.9.2012. <http://herkules.oulu.fi/isbn9514271637/isbn9514271637.pdf>
- Jokela, Ulla. 2011. Diakoniatyön paikka ihmisen arjessa. Diakonia ammattikorkeakoulu. A Tutkimuksia 34. Viitattu 24.10.2012. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/27857/diakonia.pdf?sequence=1>
- Jokela, Ulla. 2012. Kansalaistoimintaa Roottorissa. Diakonian tutkimus 1, 89–100. Viitattu 24.10.2012. http://dts.fi/files/2012/04/DT1_2012.pdf
- Juden-Tupakka, Soila. 2007. Askelia fenomenologiseen analyysiin. Fenomenologinen menetelmä empiirisessä tutkimuksessa. Teoksessa Eija Syrjäläinen, Ari Eronen & Veli-Matti Värri (toim.) Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: University Press.
- Juntunen, Elina. 2011. Vain hätäapua? Taloudellinen avustaminen diakoniatyön professionaalisen itseymmärryksen ilmentäjänä. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 3. Viitattu 24.10.2012. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/27770/vainhata.pdf?sequence=1>

- Juntunen, Elina., Grönlund, Henrietta & Hiilamo, Heikki. 2006. Viimeisellä luukulla. Tutkimus viimesijaisen sosiaaliturvan aukoista ja diakoniatyön kohdentumisesta. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 7. Viitattu 15.11.2012.
- Jyväskylän yliopisto. i.a. Fenomenologinen analyysi. Viitattu 12.11.2012.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/fenomenologinen-analyysi>
- Kansanen, Elisa. 2007. Kirkon rooli yhteiskunnallisissa ongelmissa. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 14. Viitattu 17.10.2012. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=julkaisu&tit=Kirkon-rooli-yhteiskunnallisissa-ongelmissa-e>
- Kemppi, Eija. 2011. Ruoka ja uskonto - naiset perinteen kantajina. Suomen ekumeeninen neuvosto. Viitattu 19.9.2012. http://www.ekumenia.fi/sen_toimii/naiset_ja_ekumenia/ruoka_ja_uskonto_-_naiset_perinteen_kantajina/
- Keski-Suomalainen. 13.4.2011. Pääkirjoitus. Kirkon ruoka-apu yhdistää asukkaat. Viitattu 29.1.2012, <http://www.ksm.fi/mielipide/paakirjoitukset/kirkon-ruoka-apu-yhdistaa-asukkaat/844888>
- Kilpeläinen, Arja. 2012. Virtuaaliyhteisöllisyys hakeutuu maaseudulle. Teoksessa Mari Kattilankoski, Arja Kilpeläinen & Pirja Peltomäki (toim.) Yhteisöllisyydellä hyvinvointia ja palveluja maaseudulle. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 1, 14–24. Viitattu 18.9.2012. http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/2150/MMM_YTR_2012-WEB.pdf
- Kirkkohallitus. 2007. Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C:10. Viitattu 2.10.2012, [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/kirkon_strategia_2015_mietinto.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/kirkon_strategia_2015_mietinto.pdf)
- Kirkkohallitus. 2012. Kirkon tilastollinen vuosikirja. Viitattu 17.10.2012.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/8A75CE045AD09FE4C22577AE00256611/\\$FILE/III_toiminta_2011.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/8A75CE045AD09FE4C22577AE00256611/$FILE/III_toiminta_2011.pdf)
- Kirkkojärjestys. 1991 / 1055. Viitattu 21.9.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>

- Konginkankaan kyläsuunnitelma. 2009. Saatavana http://www.konginkangas.fi/uploads/pdf/KK_kylayhdistys/kylasuunnitelma/KONGINKAAN%20KYLASUUNNITELMA%202010-2015.pdf
- Kumpulainen, Riitta. 2004. Hyvinvointia yhteisöllisyydestä. *Mielenterveys* 3, 8-11. Viitattu 18.9.2012. http://www.aikakaus.fi/al_koulussa/artikkelipankki/yhteisollisyys.htm
- Latvus, Kari. 2011. Karitatiivisen diakoniakäsitteen synty. *Diakonia* 2, 165–188. Viitattu 25.10.2012. http://dts.fi/files/2009/10/DT2_2011.pdf
- Lehtinen, Sanna. 2008. Yhteisöllisyys tavoitteena seurakunnan ESR-projektityhteydessä. *Janus* 16(4), 311–327. Saatavana http://www.sosiaali_poliittinen_yhdistys.fi/janus/0408/Janus_4_2008_lehtinen.pdf
- Leinonen, Miia & Niemelä, Kati. 2012. Jumalanpalvelus arjen voimana. Seurakuntalaisten jumalanpalvelusodotukset ja –kokemukset. Kirkon tutkimuskeskuksen [www-julkaisuja 29](http://www-julkaisuja.29). Viitattu 17.10.2012. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=julkaisu&tit=Jumalanpalvelus-arjen-voimana>
- Lincoln, Yvonna & Guba, Egon. 1985. *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills: Sage.
- Lindfors, Pirjo. 2007. Tutkimuksia, kokemuksia ja ajatuksia yhteisöllisyyden terveystaikutuksista. *Psykoterapia* 25(1), 21–37. Viitattu 19.9.2012. <http://www.psykoterapia-lehti.fi/tekstit/lindfors107.htm>
- Muurikainen, Jaana 2011. Diakoni. Äänekosken seurakunta. Konginkankaan kappeliseurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 17.1.2012.
- Myllärniemi, Pirjo. i.a. Pääsiäisen ateriyhteys. Pyhä. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 20.1.2012. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/215C172DB76F0499C2257840003203FD/\\$FILE/p%E4%E4si%E4isen%20ateriyhteys_myll%E4rniemi.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/215C172DB76F0499C2257840003203FD/$FILE/p%E4%E4si%E4isen%20ateriyhteys_myll%E4rniemi.pdf)
- Mäkeläinen, Heikki. 2011. Suomalaisten kirkollinen osallistuminen Espanjassa. Kirkon tutkimuskeskuksen [www-julkaisuja 23](http://www-julkaisuja.23). Viitattu 18.10.2012. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=julkaisu&tit=Suomalaisten-kirkollinen-osallistuminen-Espanjassa-e>
- Nyysölä, Kari. 2006. Kriisi ja sosiaalinen pääoma hyvinvointivaltiossa. *Tieteessä tapahtuu* 1, 5–9. Viitattu 14.9.2012. <http://www.tieteessatapahtuu.fi/0106/nyyssola.pdf>
- Pessi, Anne-Birgitta. 2011. Köyhät keskellämme – keskiössä? Diakonian tutkimus 1, 3-6. Viitattu 24.10.2012. http://dts.fi/files/2009/10/DT1_2011.pdf

- Pikkarainen, Jyrki. 2010. Viiden työttömän kuvaus Kalevan seurakunnan työttömien ruokailusta. Diakonia ammattikorkeakoulu. Diak Länsi, Pori. Opinnäytetyö. Viitattu 17.10.2012. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/24779/Pikkarainen_Jyrki.pdf?sequence=1
- Puustinen, Maria. 2008. Kohtaaminen messussa. Joensuun yliopisto. Teologinen tiedekunta. Pro gradu-työ. Viitattu 17.10.2012. http://epublications.uef.fi/pub/URN_NBN_fi_joy-20080061/URN_NBN_fi_joy-20080061.pdf
- Pärssinen, Viivi. 2011. Arvokeskustelun ytimessä. Valtion ja kirkon instituutioiden suhde vuoden 2010 julkisen keskustelun valossa. Tampereen yliopisto. Poliittikan tutkimuksen laitos. Pro gradu-työ. Viitattu 17.10.2012. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu04975.pdf>
- Ruusvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Johanna, Ruusvuori, Pirjo, Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Rättyä, Lea. 2009. Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 179. Viitattu 20.9.2012. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-1309-7/urn_isbn_978-951-27-1309-7.pdf
- Saari, Juho. 2012. Yksinäisenä yhteisössä. Diakonian tutkimus 1, 32-52. Viitattu 24.10.2012. http://dts.fi/files/2012/04/DT1_2012.pdf
- Salonen, Anna. 2012. Kadotuksen vyöhykkeellä? Ruoka-apu asiakkaan näkökulmasta. Diakonian tutkimus 1, 101–113. Viitattu 22.10.2012. http://dts.fi/files/2012/04/DT1_2012.pdf
- Saloniemi, Kirsi. 2011. Aktiivinen kansalaisuus ja avoimet oppimisympäristöt tulevaisuudessa. Aktiivi-hankkeen ennakointiraportti. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja B. Raportit ja selvitykset 3. Viitattu 19.9.2012. http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Saloniemi_B_3_2011.pdf
- Sandberg-Peppas, Kristina. 2011. Osto-osoituksella ruokavalintoja. Tutkimus Pitäjämäen seurakunnan diakoniatyön osto-osoituksella ruoka-apua saaneiden ostotottumuksista. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpää. Opinnäytetyö. Viitattu 22.9.2012. http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35779/Sandberg-Peppas_Kristina.pdf?sequence=1

- Simola, Seppo. 2010. Yhteinen ateria. Pääkirjoitus. Kirkko ja kaupunki 37. Viitattu 21.9.2012. <http://www.kirkkojakaupunki.fi/kannanotot/yhteinen-ateria>
- Sume, Helena. 2008. Perheen pyörteinen arki. Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen matka kouluun. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 334. Viitattu 22.9.2012. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18548/9789513932008.pdf?sequence=1>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. i.a. Seurakuntien ruoka-apu. Viitattu 23.9.2012. <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/6A58161BFFAE7F23C225731B00349627?OpenDocument&lang=FI>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2011a. Piispa Samuel Salmi: Yhteisöllisyys lisää sitoutumista kirkkoon pohjoisissa hiippakunnissa. Viitattu 25.9.2012. <http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/EDD65E87CDC5AEBDC225789A0036B92A?OpenDocument&lang=FI>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2011b. Nälkäisiä tulvii seurakuntien ruokajonoihin. Viitattu 29.1.2012. <http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/2E6A2672AF2285F6C22578640038A3D7?OpenDocument&lang=FI>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2012. EU-ruokakasseja jaettiin ennätysmäärä seurakunnissa vuonna 2011. Viitattu 23.9.2012. <http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/5fd0095034E2CE5CC22579CA002BCE3B?OpenDocument&lang=FI>
- Syrjälä, Liisa, Ahonen, Sirkka, Syrjäläinen, Eija & Saari, Seppo. 1996. laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Tantarinmäki, Sami. 2012. Kuinka voit kuntaseni? Kouluratkaisujen vaikutukset kuntaan yhteisönä. Teoksessa Mari Kattilankoski, Arja Kilpeläinen & Pirja Peltomäki (toim.) Yhteisöllisyydellä hyvinvointia ja palveluja maaseudulle. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 1, 51–65. Viitattu 12.10.2012. http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/2150/MMM_YTR_2012-WEB.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. i.a. Mitä yhteisöllisyys on? Viitattu 20.1.2012. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanitfi/tyon/periaatteet/yhteisollisyys
- Thitz, Päivi. 2006a. Diakonian yhteisölliset merkitykset. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B. Raportteja 32.
- Thitz, Päivi. 2006b. Yhteisöllisyys diakoniatyössä. Diakonian tutkimus 2, 93–111. Viitattu 21.9.2012. http://dts.fi/dokumentit/DT_2_2006.pdf

Thitz, Päivi. 2012. Seurakuntalaisen osallisuus kirkon strategiapuheessa. Diakonian tutkimus 1, 7-31. Viitattu 24.10.2012. http://dts.fi/files/2012/04/DT1_2012.pdf

Yeung, Anne Birgitta. 2007. Diakonia ristipaineiden aallokossa – diakonian työnäky ja suhde hyvinvointivaltioon. Diakonian tutkimus 1, 5-25. Viitattu 24.10.2012. http://dts.fi/dokumentit/diakonia1_07%5B1%5D.pdf

LIITE 1 HAASTATTELURUNKO

HAASTATELTAVAN TAUSTATIEDOT

- elämäntilanne
- asuinpaikka

AAMUPUUROLLE OSALLISTUMINEN

- kulkeminen aamupuurolle
- tiedon saaminen aamupuurosta
- aamupuurolla käymisen tiheys (kuinka usein?)
- aamupuurolla käymisen aikajakso (mistä saakka?)

AAMUPUURON MERKITYKSET

- aamupuuron merkitys haastateltavalle
- aamupuuron parhaat (ja kehitettävät?) puolet
- aamupuuron merkitys Konginkankaalle /konginkankaalaisille /seurakuntalaisille
- aamupuurosta syntyvät mielikuvat (Mitä kertoisit aamupuurosta henkilölle, joka ei tiedä siitä mitään?)

AAMUPUUROLLA OLEMINEN

- aamupuurolla vallitseva tunnelma, ilmapiiri?
- kokemukset omasta osallistumisesta (Millaisia kokemuksia....)
- toisten osallistujien huomioiminen ja vuorovaikutus
- aamupuurolla tapahtuvat kohtaamiset (Millaisia kohtaamisia / tapaamisia....)

Lopuksi: mitä haluaisit vielä kertoa / sanoa aamupuurosta?

LIITE 2 TUTKIMUSSOPIMUS**HAASTATTELUSOPIMUS**

Suostun haastateltavaksi Konginkankaan kappeliseurakunnan aamupuuroa koskevaan opinnäytetyöhön. Henkilöllisyyttäni ei paljasteta opinnäytetyössä ja haastatteluaineistoni hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Konginkankaalla ___ / ___ 2012

Haastateltava

Opinnäytetyön tekijä